

att frågan om hur ett obligatoriskt civiläktenskap skall utformas skyndsamt utredes samt att förslag till erforderliga lagändringar därefter förelägges riksdagen.

Stockholm den 23 januari 1963

Astrid Bergegren

Mary Holmqvist

Stig Alemyr

Gunnel Olsson

Stellan Arvidson

## Nr 192

Av herr **Enskog m. fl.**, om utredning angående *statstjänstemans ersättningskyldighet*.

(Lika lydande med motion nr 163 i Första kammaren)

Arbetsledare, tjänstemän med ekonomiskt ansvar m. fl. i statens tjänst kan i många fall bli personligt ersättningsskyldiga för skador som uppkommit på grund av att de själva eller dem underlydande förbisett gällande bestämmelser, på grund av att de gjort felräkningar eller på grund av att andra begått brottsliga handlingar. Inom det privata näringslivet har det blivit allt vanligare att företagen tecknar försäkringar för att skydda den enskilde från förluster av denna art men inom den offentliga sektorn får de anställda själva svara för de utgifter de blir ålagda att betala. I vissa fall har personalorganisationer eller grupper av anställda själva ordnat med försäkringar eller fondavsättningar för att skydda de enskilda från förluster, som i många fall kan medföra förstörd ekonomi för många år framåt. Flertalet av de offentligt anställda saknar dock dylikt skydd även om vissa kassatjänstemän erhåller felräkningspengar.

Rent allmänt kan sägas att om alla föreskrifter följs så behöver inget inträffa som medför ersättningsskyldighet. Man får dock det intrycket att föreskrifterna är gjorda för att skydda företaget och tredje man men inte den enskilde tjänstemannen. Se exempelvis § 7 i arbetarskyddslagen där det sägs: »Arbetsgivare är pliktig att, under särskilt beaktande av vad nedan sägs eller med stöd av vad i denna lag föreskrives, iakttaga allt som med hänsyn till arbetets natur och de förhållanden, under vilka arbetet bedrivs, samt arbetstagares ålder, yrkesvana och övriga förutsättningar för arbetet

skäligen kan erfordras för att förebygga att hos honom sysselsatt arbetstagare ådrager sig ohälsa i följd av arbetet eller drabbas av olycksfall däri.» I § 70 samma lag heter det: »Beträffande verksamhet, som bedrivs av staten, skall vad i denna lag är stadgat om arbetsgivare samt . . ., gälla arbetsföreståndaren.»

En arbetsföreståndare i statens tjänst kan alltså t. ex. genom att han själv eller att någon av hans underlydande förbisett något varigenom ett olycksfall inträffat bli ådömd straff och ersättningsskyldighet utan att han själv varit medveten om vad som gjorts.

Mycket ofta händer det att kassapersonal drabbas av förluster genom fel-expediering, t. ex. genom att kvitton lämnas tillbaka till kunder men också genom felskrivningar. En annan art av förluster uppstår då t. ex. en mindre entreprenadfirma — det kan vara enmansföretag med kontoret på fickan — får betalt för ett utfört arbete och den utbetalande myndigheten förbiser att vederbörande skall anses som arbetstagare och därför underlåtit att göra skatteavdrag. Betalar vederbörande »firma» inte sin skatt åläggs kassatjänstemannen att betala den skatt som skulle ha dragits på räkningsbeloppet.

Om på grund av olyckliga omständigheter en faktura blivit för gammal för att utlovad kassarabatt skall kunna erhållas blir chefen för t. ex. ett huvudförråd ersättningsskyldig för den uteblivna rabatten.

Det har ibland inträffat att kassapersonal genom en arbetskamrats bedrägliga förfarande åsamkats kassabrist, t. ex. genom att obemärkt lägga redovisningshandling på inbetalt belopp på kamratens bord eller genom att pengar tages ur räknade sedelbuntar då de förflyttas mellan olika tjänstemän. Även om vederbörande ertappas så är det den enskilde kassatjänstemannen som är ersättningsskyldig, om den ertappade saknar ekonomiska resurser att betala det på bedrägligt sätt överkomna beloppet.

Enda sättet för den tjänsteman som drabbats av förlust av ovannämnt slag att undgå betala det belopp som krävs av honom är att begära att av nåd befrias från betalningsskyldigheten. Detta är i många fall stötande för den allmänna rättskänslan.

Vi är fullt medvetna om svårigheterna att göra en gränsdragning mellan de fall där den enskilde tjänstemannen bör vara ersättningsskyldig och där han inte bör vara det. Givetvis avses på intet sätt att skydda dem som genom uppenbart slarv eller genom grov försumlighet blivit ersättningsskyldiga. Vi anser dock att den ordning som nu tillämpas är långt ifrån tillfredsställande.

Med stöd av vad som ovan anförts får vi föreslå,

att riksdagen måtte besluta att uppdraga åt Kungl. Maj:t att utreda frågan om den personliga ersättningsskyldighe-

ten för befattningshavare i statens tjänst beträffande skadestånd eller kassabrist som har samband med tjänstgöring.

Stockholm den 23 januari 1963

C.-G. Enskog

Olof Hammar

Mac P. Hamrin

Manne Ståhl

i Kalmar

## Nr 193

Av herrar Hamrin i Jönköping och Hamrin i Kalmar, om lagstiftning rörande det allmännas skadeståndsansvar.

(Lika lydande med motion nr 164 i Första kammaren)

Som bekant erkänner svensk rätt icke någon skyldighet för stat och kommun att svara för skador framkallade av felaktiga åtgärder och beslut av vederbörande myndigheter. I princip är det den tjänsteman som förfarit oriktigt som har att gottgöra eventuellt uppkomna skador. Denna möjlighet att erhålla ersättning är i allmänhet utan större betydelse för en skadelidande, då ämbets- och tjänstemän ofta nog saknar resurser att ersätta den skadelidande för dennes förluster, i vart fall då dessa är av större omfattning. Det ter sig för övrigt mången gång i hög grad obilligt, att en enskild tjänsteman ådras sig en helt ruinerande skadeståndsbörda på grund av ett kanske tillfälligt och sett ur hans egensynpunkt förklarligt felgrepp.

Sverige har biträtt Europarådets konvention angående de mänskliga rättigheterna. I art. 13 i denna föreskrives att envar, vars i konventionen angivna fri- och rättigheter kränkts, skall äga effektiv möjlighet att tala härå inför inhemsk myndighet. Denna bestämmelse måste innebära, att vårt land förbundit sig att tillse att enskild, vilken blivit kränkt såvitt angår någon av de i konventionen angivna rättigheterna, skall ha en reell möjlighet att erhålla gottgörelse för liden skada. Så har också första lagutskottet förstått denna bestämmelse i konventionen (se utl. 1952: 17 s. 27). Någon sådan möjlighet finnes onekligen icke för närvarande.

Den här angivna bristen i vårt rättsskyddssystem måste snarast avhjälpas. I ett 1958 avgivet utredningsförslag (SOU 1958: 43) föreslogs regler, som i princip ålade stat och kommun ersättningsskyldighet för oriktiga åtgärder och avgöranden. Detta betänkande har därefter remissbehandlats. Ut-